

Таран Владислав Олексійович (Запоріжжя) – студент Запорізького національного університету;

Гугнін Едуард Анатолійович (Запоріжжя) – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології Запорізького національного університету.

ФАКТОРИ ПРОГНОЗУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Молодь формує особливий спектр ринку праці, який суттєво відрізняється від інших своїми особливостями. З одного боку, дана соціально-вікова категорія характеризується досить високою мобільністю, а з іншого – молоді не вистачає досвіду, щоб представляти ефективну конкуренцію на ринку праці. Молодіжний сегмент ринку праці являється найбільш проблемною частиною загального всеукраїнського ринку праці. Пошук першого робочого місця, невідповідність рівня та якості освіти посадовим обов'язкам, які вимагають виконувати на робочому місці, відсутність професійного досвіду, невідповідність між попитом та пропозицією посилює напруженість на сучасному ринку праці. Крім того, недостатня увага до подібного роду проблем з державного боку, відсутність налагодженої системи регулювання процесу працевлаштування може виступати підґрунтям для розвитку масштабних соціальних та політичних потрясінь. У такому розповсюдженому вигляді полягає **актуальність** заявленої проблематики, що стосується різних країн, де Україна не є виключенням адже характеризується високим рівнем безробіття саме серед представників молодіжного класу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробка заявленої проблематики вимагає звернення до філософських, культурологічних, історичних й інших джерел. Проблеми працевлаштування молоді вивчали такі зарубіжні та вітчизняні дослідники, як Г. Беккер, П. Бурдьє, А. Освальд, Р. Фріман, В. Афанасьєв, В. О. Ядов та ін. Проблеми працевлаштування молоді активно вивчали такі українські дослідниці, як О. Балакірева, О. Валькована. Прогнозуванням ринку праці займалась О. Волкова, О. Чернявська.

Метою статті є вивчення факторів, що дозволяють визначити майбутній шлях професійного становлення випускників вищих навчальних закладів.

Однією з визначальних потреб усупільненого індивіда, який прагне до досягнення певного рівня життя, у тому числі благополуччя та соціального статусу, є процес пошуку роботи, який являє собою цілеспрямовану діяльність осіб з метою знаходження найбільш прийняттого варіанту працевлаштування [2, с. 148].

Змістом працевлаштування є забезпечення роботою випускників, тому для здійснення цього необхідно, по-перше, виявити наявність роботи, тобто існування вакансій на ринку праці, і, по-друге, присутність самих випускників системи професійної освіти як продукту ринку освітніх послуг [3]. Отже, результативність успішного працевлаштування молоді залежить від двох ключових динамічних процесів: формування потреб ринку праці у спеціалістах із професійною освітою та підготовки висококваліфікованих фахівців за допомогою якісної системи освіти.

Працевлаштування є своєрідним підсумком і одночасно показником ефективності роботи освітньої установи системи вищої освіти в розрізі підготовки з конкретної спеціальності. Для прогнозування процесу працевлаштування на заданий період необхідно знати прогноз потреби економіки у фахівцях і прогноз випуску цих фахівців системою професійної освіти на зазначений термін [3].

До основних факторів, що впливають на успішність працевлаштування випускника вищого начального закладу можна віднести:

- 1) соціально-демографічні: стать, вік, сімейний стан, місце проживання;
- 2) психологічні: комунікабельність, ступінь впевненості в реалізації власних планів, інтелектуальні здібності, дисциплінованість, працьовитість, моральність;
- 3) освітні: рівень освіти і отриману спеціальність, якість освіти, котирування

навчального закладу, самооцінку успішності, наміри відносно продовження навчання;

4) професійні: професійні плани, прагнення кар'єрного зростання, володіння іноземною мовою, ступінь володіння комп'ютером;

5) трудові: престиж професії, величина заробітної плати, соціальний пакет, допомога і компенсації, медичне страхування [3].

Отже, провідними факторами, що визначають перспективи майбутнього працевлаштування для кожного окремого випускника вищого навчального закладу перш за все виступають особисті якості, рівень та якість отриманої освіти, вміння застосовувати отримані знання на практиці, стратегічне планування власного професійного життя, побудова траєкторії кар'єрного зростання, престижність обраної професії, відповідність її сучасним тенденціям повсякденності. Не менш важливим фактором виступає й сімейне положення випускника, що впливає на його соціальний статус. Випускникам, які мають первинні чи вторинні зв'язки із перспективними роботодавцями успішно працевлаштуватися та зайняти перспективне місце на сучасному ринку праці набагато простіше, ніж тим, у кого подібного роду зв'язків немає. Подібного роду фактори дозволяють спрогнозувати індивідуальну модель працевлаштування випускників вищих навчальних закладів.

У контексті національного масштабу прогнозування перспектив працевлаштування випускників вищих навчальних закладів важливу роль відіграють фактори соціально-економічного та політичного розвитку окремого міста, регіону, області чи держави загалом, ефективність налагодженої системи взаємодії вищих навчальних закладів із державою, сприяння останньої у працевлаштування молодих випускників, загальний рівень розвитку країни та ін.

Ситуація, що нині склалась на ринку праці України з притаманною їй диспропорцією попиту та пропозицією робочих місць, трансформацією галузевої структури зайнятості, перерозподіл зайнятості між офіційним та неофіційним «тіньовим» секторами економіки, невідповідність отриманих молоддю освіти та фаху вимогам роботодавців, викликає серед молоді значну стурбованість проблемами працевлаштування, а тому, відповідно перешкоджає безпрецедентному прогнозуванню перспектив працевлаштування випускників вищих навчальних закладів. Згідно даних моніторингового опитування населення України, найбільше стурбованість щодо місця роботи прогнозовано у молоді раннього вікового сегменту (18-24 роки), переважній більшості якій необхідно отримувати професійний досвід та шукати перше місце роботи одразу ж після випуску із вищого навчального закладу [4, с. 78].

Невирішені проблеми молодіжного працевлаштування дозволяють визначати негативні сценарії прогнозування перспектив працевлаштування випускників вищих навчальних закладів: зростання безробіття та зниження рівня життя;

- поширення явища утриманства;
- нерегламентованих заробітків (тіньова зайнятість);
- деструктивних (кримінальних) моделей поведінки;
- зовнішньої трудової міграції;

– психологічних змін (втрату мотивації до праці, зміну структури ціннісних орієнтацій і падіння престижності легальної зайнятості) [1, с. 130].

Отже, прогнозування перспектив працевлаштування випускників вищих навчальних закладів виступає ключовим моментом побудови ефективної стратегії розвитку сучасного молодіжного ринку праці. Система вищої освіти слугує засобом вирішення багатьох проблем суспільства і виступає фундаментом майбутнього успішного розвитку будь-якої держави, а саме впливає на відновлення наукового потенціалу суспільства, бере участь у соціалізації індивіда, сприяє економічному та соціальному розвитку суспільства й соціальній мобільності. Визначення факторів прогнозування перспектив працевлаштування випускників ВНЗ дозволяє побудувати

не тільки сценарій розвитку індивідуального професійного становлення випускника, але й визначати стратегії успішного функціонування загальної системи економічного розвитку будь-якої держави.

Список використаної літератури

1. Аляб'єва С. С. Працевлаштування випускників вищих навчальних закладів: проблеми та державний інструментарій їх вирішення / С. С. Аляб'єва, К. О. Коваль, О. М. Мензул // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2014. – № 1. – С. 128–134.
2. Гриджук І. Стратегії пошуку роботи в умовах сучасного ринку праці / І. Гриджук // Психологія і суспільство. – К. – 2013. – № 2. – С. 148-152.
3. Дикань Є. Г. Працевлаштування випускників вищих навчальних закладів як результат взаємодії ВНЗ та ринку праці / Є. Г. Дикань // Управління розвитком. – Хмельницький. – 2013. – №8 С. – 122.
4. Проблеми працевлаштування та міграційні орієнтації молоді / О.М. Балакірева, О.В. Валькована // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 4. – С. 76-91.